

Ще раз про наболіле

27 років тому Україна несподівано, а для багатьох омріяно, опинилася на порозі входження до іншого світу економіки і свобод, управління та життя в якому відбуваються за іншими (нетоталітарними) законами. Але наше суспільство і лідери, як ми в цьому дещо пізніше переконалися, не були готові до таких цивілізаційних змін. Все це призвело до низки таких вкрай негативних наслідків:

- перерозподіл базових цінностей держави олігархічними структурами, наблизеними до влади;
- несприятливий бізнес-клімат для розвитку високо-технологічних виробництв;
- зниження конкурентної спроможності вітчизняних товарів на світовому ринку;
- масове зuboжіння населення та міграція трудових резервів і т.п.

Як жити та що робити в таких умовах, що склалися наразі в Україні?

Перш за все, на мою думку, необхідно розбуджувати в людей прагнення позитивних змін на всіх рівнях державного та громадського життя. Такі зміни необхідні для консолідації українського суспільства з метою подальшого розвитку економіки України та підвищення рівня її конкурентоспроможності. Кінцевою метою має бути покращення життя всіх членів нашого соціуму. Важлива роль у досягненні такої мети належить науці та інноваціям.

Серед низки громадських наукових організацій, покликаних самим життям до внесення позитивних змін у наукову сферу, є нещодавно створена Ініціативна академічна група “Наука та інновації” - ІАГ “Н&І” (див. сайт <https://sites.google.com/view/nauka-innovacii/>).

Реагуючи на необґрунтовані заклики деяких політичних діячів щодо ліквідації академічної наукової системи України, ІАГ “Н&І” стверджує:

1. Національна академія наук України – це історичне надбання України, і продовження її діяльності відповідає нагальним потребам духовного, науково-технічного та економічного розвитку суспільства. Мотивацією роботи справжнього вченого завжди був та є пошук відповідей на актуальні проблеми сучасної науки, котра служить на

благо людині. А “локомотивом” розвитку суспільства має бути державна влада, яка повинна дбати про задоволення потреб людини, в тому числі про формування стратегії наукового поступу. В Україні, на жаль, цей “локомотив” буксує на всіх перегонах і гальмується зусиллями кланово-олігархічної системи політичної влади.

Нобелівський лауреат премії миру **Р. Валентіні** недавно зауважив, що “наука має допомагати політиці, показавши їй, кому можна, а кому не можна довіряти”. Наукова спільнота має прислухатися до цієї мудрої поради.

2. Сьогодні стан НАН України, інтенсивний розвиток якої припав на другу половину ХХ століття, та економічний потенціал держави виявилися невідповідними один одному.

Все вищенаведене визначає необхідність вирішення на державному та академічному рівнях низки невідкладних завдань, а саме

1) на державному рівні:

необхідно визначити реальні пріоритетні напрями розвитку економіки, забезпечивши їх відповідною ресурсною та фінансовою базами, а також науково-технічною підтримкою їх успішної реалізації;

2) на академічному рівні:

а) відмовитися від намагання зберегти структуру НАН України на рівні другої половини ХХ століття та провести її реструктуризацію у відповідності з пріоритетами державної економічної політики;

б) визначити ті напрями фундаментальних досліджень, які виконуються на світовому рівні та мають перспективи розвитку;

в) зосередити людські та матеріальні ресурси на виконанні прикладних досліджень та розробок для підтримки пріоритетних напрямів економічного розвитку держави.

ІАГ “Н&І” активно розпочала свою роботу і буде інформувати читачів “Світогляду” про подальший перебіг подій щодо розробки стратегії розвитку науки та інновацій на сучасному етапі в Україні, що наштовхується на низку проблем розвитку науки взагалі у світі. ■

Ярослав Яцків